

6. Гуревич Р.С., Шестопалюк О.В., Шевченко Л.С. (2004). *Застосування мультимедійних засобів навчання та глобальних інформаційних мереж у наукових дослідженнях*: навчально-методичний посібник. Вінниця: ДОВ «Вінниця». 124 с.

7. Балабанава Т., Балабанаў У. (2015). *Асаблівасці эвалюцыі методыкі выкладання замежных моў ва ўмовах актыўнага выкарыстання сучасных інфармацыйных тэхналогій*. URL: http://www.institutemvd.by/components/com_chronoforms5/chronoforms/uploads/20160414160147_Balabanov_Balabanova.pdf.

Summary. *In this article the necessity of using electronic didactic materials is analyzed. The stages of EDM creation are considered. Comparable Internet resources for the development of various types of electronic materials Describes examples of developing materials for lessons.*

Key words: *electronic didactic materials, didactic material, system of computer tasks, content of educational themes, background information, control materials.*

ПРИНЦИПИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНИМИ РИЗИКАМИ ПІДПРИЄМНИЦЬКИХ СТРУКТУР

Н. Степанова

викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Анотація. *У статті запропоновано метод вироблення принципів управління інноваційними ризиками на основі виділення особливостей їх впливу на проекти, пов'язані з розробкою, впровадженням, комерціалізацією та супроводом нововведень, а також запропоновані безпосередньо самі принципи управління інноваційними ризиками, які можуть бути прийняті до уваги підприємцями при здійсненні інноваційної діяльності.*

Ключові слова: *інноваційний ризик; підприємницький сектор; особливості підприємницької діяльності; принципи управління ризиками; ризик-менеджмент; стратегія розвитку; підвищення інноваційної продуктивності*

В умовах зростаючої конкуренції особливого значення набуває здатність підприємця сформувавши вірну стратегію розвитку, спрямовану на освоєння різного виду інновацій. Підприємцям необхідно розуміти умови здійснення своєї діяльності, в якому середовищі вони працюють з метою співвіднесення пріоритетних напрямків розвитку підприємства і очікуваних результатів від впровадження інновації. Здійснення інноваційної діяльності має два основних аспекти: перший – це нові ризики і невизначеності, які необхідно своєчасно ідентифікувати, кількісно охарактеризувати і надалі мінімізувати за допомогою процедур управління. У разі ігнорування виникаючих нових загроз або неефективного аналізу ризиків підприємець може понести матеріальні збитки або взагалі розоритися. Другий аспект – дієве і ефективно управління новими ризиками та мінімізація невизначеностей дозволить отримувати переваги перед

іншими компаніями у вигляді «інноваційної ренти» – додаткового прибутку, одержуваного за допомогою реалізації інноваційних проектів і підвищити конкурентоспроможність підприємця.

В той же час будь-якій фінансово-господарській діяльності підприємства, включаючи взаємодію з інноваціями, властиво таке явище, як ризик. Діючи в умовах невизначеності, підприємець готується до зустрічі з ризиками, які можуть впливати на досягнення поставлених цілей або на результат інноваційної діяльності [2, с. 58].

Ризик інноваційного проекту має об'єктивно – суб'єктивну природу. Основними джерелами ризику є, з одного боку, об'єктивна неповнота або недостатність інформації і, з іншого боку, суб'єктивність сприйняття інформації і можливість прийняття неправильного рішення. Перший фактор відповідно призводить до проблеми прогнозування, а другий – до проблеми розпізнавання. Ризик інноваційного проекту характеризується наявністю об'єктивної неповноти інформації, можливістю неадекватного його сприйняття і прийняття неправильного рішення по керуванню ним.

Інноваційні ризики можуть виникати в наступних основних ситуаціях:

1) при впровадженні більш дешевого методу виробництва продукції або послуги. Підприємство буде отримувати надприбуток, поки воно є єдиним власником цієї технології. В цьому випадку підприємство піддається одному ризику – ризику можливої невірної оцінки попиту на товар, що виробляється;

2) при створенні нового товару (послуги) на застарілому обладнанні. До ризику невірної оцінки попиту на новий товар (послугу) додається ризик невідповідності якості товару (послуги), пов'язаний з використанням застарілого обладнання.

3) при виробництві нового товару (послуги) при допомозі нової техніки і технології. У цьому випадку можуть виникнути: ризики того, що новий товар (послуга) не користуватиметься попитом; ризики по невідповідності нового обладнання і технології необхідним вимогам для виробництва нового товару (послуги); ризики по неможливості продажу нового (створеного) обладнання, так як воно не підходить для виробництва іншої продукції [3, с. 56].

Таким чином, ризик, властивий інноваційним проектам у підприємницькій діяльності, стає все більш значущим, зростає кількість ситуацій, здатних привести до значних збитків.

Отже, неможливо бути впевненим в отриманні будь-якого конкретного результату і не можна не надавати значення такому поняттю, як інноваційний ризик. Таким чином, невизначеність є одним з головних ознак інноваційного діяльності.

Успіх і продуктивність залежать від того, наскільки керівники та співробітники підприємства прагнуть до безперервного вдосконалення і шукають можливості для впровадження інновацій та розвитку поточної діяльності.

Таким чином, основна роль підприємця в рамках здійснення інноваційної діяльності полягає в необхідності прийняття вірного рішення про те, чи переважатимуть вигоди ці ризики, або можна вжити заходів до їх пом'якшення.

Процес управління інноваційними ризиками включає в себе сукупність процесів вироблення сценаріїв подій, організації роботи суб'єктів управління, наступний контроль за ходом виконання доручень. В результаті ефективного управління відбувається зміна об'єкта управління (інноваційний проект), який дозволяє підвищити конкурентоспроможність підприємця.

Виходячи з наведених положень підприємницьким структурам необхідно виробити оптимальні принципи управління інноваційними ризиками, що забезпечують створення базису для ефективного прийняття рішень в області ризик-менеджменту. Визначальним методологічним принципом управління інноваційними ризиками повинно служити забезпечення порівнянності оцінки корисності і міри ризику за рахунок вимірювання та порівняння даних показників. Корисність ризику зазвичай описується відношенням суб'єкта до величини можливого прибутку або збитку, а міра ризику за допомогою методів теорії ймовірностей – виміром ступеня можливості звернення випадкових результатів [1, с. 23].

В основу формування принципів управління повинні лягти особливості середовища, в якому існують інноваційні ризики.

В силу об'єктивних причин ймовірність реалізації ідентичних інноваційних проектів вкрай мала, за цих обставин інвестиції капіталу відбуваються в умовах невизначеності і при повному або майже повній відсутності інформації для прийняття ефективного інвестиційного рішення.

Таким чином, одним з принципів інноваційними ризиками повинна стати адаптивність системи управління, тобто здатність прогнозувати негативні наслідки з високим ступенем гнучкості при мінімальному обсязі інформаційних ресурсів [4, с. 72]. Також, система ризик-менеджменту повинна володіти позитивною ефективністю: розмір можливого збитку після виконання процедур і методів управління ризиком повинні бути менше прогнозованого збитку до вибору і застосування заходів щодо мінімізації ризику, а витрати на ризик-менеджмент не повинні перевищувати можливі збитки від його реалізації.

Наступною особливістю інноваційних ризиків є необхідність паралельної обробки великого числа різномасштабних ризиків: маркетингових, ринкових, цінових і т. п., що передують ухваленню рішення про роботу над проектом, що ускладнює не тільки планування необхідних витрат, але і саму структуру ризик – менеджменту. Підвищення складності має на увазі під собою необхідність враховувати особливості взаємозв'язків між ризиками, а також можливості їх використання для вирішення проблем різного рівня. Для формування коректної відповіді на питання управління інноваційними ризиками необхідно вивчити характер і ступінь взаємозв'язку величезного числа факторів і виникнення несприятливих наслідків або ризикової ситуації [5, с. 67]. Таким чином, ми підходимо до формування другого принципу управління – комплексності.

Принцип комплексності передбачає підхід до розгляду сукупності впливаючих ризиків як єдиного цілого, з урахуванням їх взаємозв'язків [6, с. 151]. Це дозволяє оцінити не тільки результат впливу інструментів управління ризиком на той ризик, для боротьби з яким вони призначені, але і простежити їх вплив на інші ризики. Разом з тим відбувається орієнтація на оцінку загального ризику з даного проекту що призводить до підвищення загальної результативності системи.

Відомо, що інноваційна діяльність більшою мірою схильна до впливу ризику, ніж будь-яка інша сфера підприємницької діяльності. Це пов'язано з тим що впроваджені нововведення можуть не принести очікуваного ефекту [6, с. 186]. Отже, система ризик-менеджменту повинна бути здатна до своєчасної реакції на нестабільні умови середовища. Подібна вимога може бути досягнуто проектуванням такої системи управління, яка:

- здатна оновлювати і інтегрувати додаткові елементи управління в свою структуру. Такими елементами можуть виступати різні поєднання процедур управління ризиком в різних ситуаціях, що дозволяє врахувати специфіку конкретної ситуації і при необхідності адаптувати систему управління на рішення індивідуальних потреб суб'єктів управління [5, с. 96];
- володіє універсальністю і здатна боротися з інноваційними ризиками різної природи і різними наслідками їх реалізації;
- є багаторівневою, тобто є відповідною ієрархічною структурою прийняття рішень, яка забезпечує адекватний розподіл повноважень і відповідальності.

Узагальнюючи сказане, з'являється можливість сформувати третій принцип, яким виступає результативність системи управління ризиком. Під цією категорією будемо розуміти націленість системи на зниження можливості виникнення несприятливих подій і подолання їх наслідків завдяки проведенню комплексу заходів, адаптованих під конкретні умови середовища.

Також, однією з вимог до системи, обумовлених нестабільністю середовища реалізації інноваційних проектів, повинна виступати оперативна реакція на зміну умов. Система ризик-менеджменту повинна володіти контурами зворотного зв'язку і забезпечувати здатність до швидкої адаптації наявних інструментів мінімізації ризиків [4, с. 135]. Інтеграція своєчасних змін в структуру управління здатна підвищити адекватність системи, т. е. відповідність реалізованим процедурам управління ризиком конкретної ситуації, що виражається в здатності оперативно виділяти всі ресурси, необхідні для досягнення поставлених цілей.

Таким чином, система ризик-менеджменту повинна володіти однойменним принципом – оперативністю для підвищення ефективності управління інноваційним ризиком.

Перманентна мінливість внутрішнього і зовнішнього середовища змушує підприємців безперервно виконувати роботу з управління ризиками. Виявлення ризиків, аналіз, прийняття рішень, їх виконання, контроль виконання і спостереження за ними відбуваються безперервно і є процесом, що підводять

підприємства до формулювання ще одного важливого принципу – циклічності управління [3, с. 106].

Циклічність управління тісно пов'язана з принципом оперативності, який змушує знижувати час ітерації і тим самим підвищувати ефективність управління.

Наведені принципи характеризують особливості системи управління інноваційними ризиками і можуть бути використані для формування ефективної системи управління. Однак їх конкретна реалізація залежить від індивідуальних особливостей кожного підприємства.

1. Андрєєва Т. Є., Петровська Т. Е. (2005). *Ризик у ринковій економіці* : навч. посіб. Х. : Бурун Книга. 128 с.

2. Донець Л. І. (2006). *Економічні ризики та методи їх вимірювання* : навч. посіб. К. : Центр навчальної літератури. 312 с.

3. Кузьмін О. Є., Вербицька Г. Л., Мельник О. Г. (2008). *Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків* : навч. посіб. Львів : Нац. ун-т «Львівська політехніка». 212 с.

4. Старостіна А. О., Кравченко В. А. (2004). *Ризик-менеджмент: теорія та практика* : навч. посіб. К. : Політехніка. 200 с.

5. Ступаков В. С., Токаренко Г. С. (2007). *Риск-менеджмент* : учеб. Пособие. М. : Финансы и статистика. 288 с.

6. Шегда А. В., Голованенко М. В. (2008). *Ризики в підприємстві: оцінювання та управління* : навч. посіб. К. : Знання. 271 с.

Summary. The article proposes a method for developing innovative risk management principles based on highlighting the specific features of their impact on projects related to the development, implementation, commercialization and support of innovations, and also proposes the principles of management directly innovative risks that can be taken into account by entrepreneurs when carrying out innovative activities.

Key words: innovation risk; business sector; specifics business activity; principles of risk management; risk management; development strategy; increase of innovative productivity

ТУРИСТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

О. Тірон
викладач

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Т. Харченко

студентка 4 курсу

Ізмаїльський державний гуманітарний університет